



OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREVLİ ÖĞRETMENLERİN HİZMETİÇİ EĞİTİMLERİ

IN-SERVICE TRAININGS OF TEACHERS WORKING IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Dr. Öğretim Üyesi Celal GÜLŞEN

Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu-Çocuk Gelişimi Bölümü-Bölüm Başkanı, İstanbul/Türkiye

ORCID ID:0000-0003-3929-9954

Öğr. Görevlisi Gülten YÖRÜK

Doğuş Üniversitesi MYO Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü-Bölüm Başkanı, İstanbul/Türkiye

ORCID ID:: 0000-0002-9686-2873



ÖZET

Bu çalışmada okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve Türkiye’de okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlere verilen hizmetiçi eğitim çalışmalarının etkililik düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir. Araştırmada belirlenen amaca ulaşmak için, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetleri planları ve okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetleri özelinde ilgili kaynakların taranması yoluna gidilmiştir. Bu konuda öncelikli olarak Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan istatistikler, stratejik planlar, hizmetiçi eğitim planları ele alınmış ve incelenmiştir. Sonrasında ise, konu ile ilgili alan yazındaki çalışmalar incelenmiş ve değerlendirilerek yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye’de okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin sayılarının ve içeriğinin yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Hizmetiçi eğitim planları ve istatistikleri ile ilgili alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin, öğretmenlerin istek veya ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmamış olduğu ve birçok öğretmenin bu hizmetiçi eğitim faaliyetlerinden haberdar olmadığı anlaşılmaktadır. Çeşitli nedenlere bağlı olarak okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılmadığı görülmektedir. Hizmetiçi eğitim faaliyet planlarının ilgili alan öğretmenlerinin istekleri alınarak oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca hizmetiçi eğitim planlarının içeriklerinin daha etkili ve güncel eğitimlerle hazırlanarak, ilgili bütün öğretmenlere duyurulması etkili olacaktır. Alana yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetlerine bütün okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlerin belirli aralıklarla katılmasını özendirici ve sağlıklı tedbirlerin yetkili birimlerce alınması da gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Öğretmeni, Hizmet İçi Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı, Erken Çocukluk Eğitimi.

ABSTRACT

In this study, it was conducted in order to determine the in-service training needs of teachers working in pre-school education units and to determine the effectiveness of the in-service training studies given to teachers working in pre-school education units in Turkey. The general screening model was used in conducting the research. General survey models are the scanning arrangements made over the whole of the universe or a group, sample or sample taken from it in order to make a general judgment about the universe in a universe consisting of many elements. In order to achieve the aim determined in the study, the relevant resources were searched for in-service training activities for teachers working in preschool education institutions organized under the Ministry of National Education. In this regard, statistics, strategic plans, and in-service training plans published by the Ministry of National Education were discussed and analyzed. Afterwards, the studies in the literature on the subject were examined, evaluated and interpreted. As a result of the research, it was seen that the number and content of in-service training activities organized for teachers working in pre-school education units in Turkey were not at a sufficient level. When the researches on in-service training plans and statistics are examined, it is understood that the in-service training activities organized for teachers working in pre-school education units are not prepared in line with the demands or needs of teachers and many teachers are not aware of these in-service training activities. It is observed that the majority of teachers working in pre-school education institutions do not participate in in-service training activities due to various reasons. In-service training activity plans should be prepared by taking the requests of the relevant field teachers. In addition, it will be effective to prepare the contents of in-service training plans with more effective and up-to-date trainings and to announce them to all relevant teachers. It is also necessary to take measures to encourage and ensure the participation of teachers working in all pre-school education units periodically to in-service training activities for the field by authorized units.

Key Words: Education, Preschool Education, Preschool Teacher, In-Service Education, Ministry of National Education, Early Childhood Education.

1. GİRİŞ

Eğitim sistemlerinde çağın gereklerine uygun bir yapı kurulabilmesi amacıyla, zaman zaman aksaklıkları gidermek ve yeniden yapılanmayı sağlamak adına yenilikler ve değişiklikler yapılmaktadır. Eğitim sistemlerindeki bu değişim faaliyetleri, dünyadaki yönetim anlayışındaki değişim uygulamalarıyla paralellik göstermektedir. Dünyada yönetim anlayışında meydana gelen değişim ve gelişmelerin özünde, insanların daha çok memnun edilmesi, daha kaliteli ve verimli hizmetlerin sunulması gibi unsurların varlığı dikkat çekmektedir. Durum böyle olunca da daha iyi bir yönetim anlayışının benimsenerek uygulanması ön plana çıkmakta ve bazı yapısal değişiklikler planlanarak uygulamaya konulmaktadır. Bu değişimlerden eğitim sistemleri de payına düşeni almakta ve eğitim sistemlerinde de farklı yapısal değişiklikler yapılması gündeme gelerek çeşitli planlamalar yapılmaktadır. Bu planlamalarda zaman zaman eğitim sisteminin tamamını ilgilendiren değişim planları yapılırken, zaman zaman da sistemdeki herhangi bir unsura yönelik değişim planları yapılmaktadır. Bu planlamalar, bazen sadece ders materyallerini iyileştirmeye yönelik, bazen de sistemin işleyişine yönelik olabildiği gibi, bazen de öğretmenleri geliştirmeye yönelik olarak yapıp uygulamaya konulmaya konulmaktadır (Common, Flynn & Mellon, 1993; Gülşen, 2018; 24-27).

Eğitim sistemlerinin en temel unsurları olan okullardaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkililiği çoğunlukla öğrencilerin başarılarıyla ilişkilendirildiği gerçeğinden hareketle, bu başarıyı etkileyen unsurların başında da öğretmenlerin geldiği dikkate alındığında öğretmenleri geliştirmeye yönelik değişim planları daha büyük önem kazanmaktadır (Gülşen & Akdoğan, 2021: 306).

Milli Eğitim Bakanlığının değişim planları ve uygulamaları incelendiğinde ve bu planlarda öğretmenleri geliştirmeye yönelik çalışmalar konusu gündeme geldiğinde öncelikli olarak Bakanlığın hizmetiçi eğitim planları ön plana çıkmakta ve buradaki hizmetiçi eğitim planlarının etkililik düzeyleri tartışılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı “Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü” bünyesinde kurulan Hizmet İçi Eğitim Enstitüleri aracılığıyla yürütülen hizmetiçi eğitim faaliyetleri, öğretmenleri geliştirilmeye yönelik eğitimler olarak her yıl değişik konularda düzenli olarak planlanmakta ve periyodik olarak uygulama konulmaktadır (Gülşen, 2021).

Öğretmenleri geliştirmeye yönelik eğitimlerin düzenlendiği Hizmet İçi Eğitim Enstitülerinin kuruluş amacı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, “Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli personelin, yetiştirilmelerini sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha ileriki görevlere hazırlamak” olarak belirtilmektedir (OYGM, 2018).

Önceki yıllarda Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından öğretmen eğitime yönelik planların koordine edildiği bir daire başkanlığı varken, bu daire başkanlığı, 10/07/2018 tarih ve 30474 sayılı Cumhurbaşkanlığı 1 sayılı kararnamesi ile kaldırılmış ve bu planlamaların eğitimlerin koordinesini Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Bu düzenlemeyle “Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü’nün, mesleki gelişim eğitimlerinden sorumlu olduğu öğretmenlerin hizmetiçi eğitimlerin yanı sıra talepleri hâlinde özel öğretim kurumları eğitim personeli eğitimleri ile Bakanlığımızın öğretmen dışındaki tüm personelin eğitim faaliyetlerine; talep edilmesi halinde zaman ve kapasitenin uygun olmasına bağlı olarak diğer kamu kurum ve kuruluşların eğitim faaliyetlerine hizmet etmek” misyonunun da yüklendiği görülmektedir (OYGM, 2018).

Yetişkin eğitiminin kökleri eskilere uzanmasına rağmen, bu kavramın ortaya çıkması ile birlikte bilimsel çalışmaların bu alanda yapılması daha yenidir. Yetişkinlerin eğitimi; 1950’li yıllarda, insanların meslek veya temel eğitim açıklarını gidermek için kişilere imkân sağlayan bir sosyal hizmet olarak düşünülmüştür. Şimdiler de ise, kişilerin bilinçli ve rahat, özgür davranarak, kararlarını verirken yetişkin eğitimi önemli amaçlar üstlenmiştir. Amazonda kanat çırpın keleşin okyanustaki fırtınayı etkileyebileceği kadar küçülen günümüz dünyasında eğitim örgütlerinin de, teknoloji ve bilimin getirdiği bu hızlı değişimlerin bir sonucu olarak değişim ve gelişmelere kayıtsız kalmadığı görülmektedir (Davidson, 2002: 20; Drucker, 1998: 168; Gingell, 1991: 16; Gülşen, 2021: 182). Bu değişim sebebiyle mesleklerinde yetkin olan insan gücüne ihtiyaç duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Bu nedenle bireyler de kendilerini daha çok geliştirmeyi arzu etmekte ve bu konudaki eğitimlere yönelmektedirler. Türkiye’de yetişkin nüfusu da azımsanamayacak kadar olduğu gerçeğinden hareketle yetişkin eğitiminin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir (Yayla ve Sayın, 2006: 1). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yetişkin eğitimi olarak ta düşünülebilecek öğretmenlerin hizmetiçi eğitim uygulamaları, bir yandan öğretmenlerin mesleklerini icra ederken bir yandan da mesleki yetkinliklerini sağlamaya yönelik olarak düşünülmüş ve planlanmış uygulamalar olarak görülmektedir (OYGM, 2018). Bu amaçla hizmetiçi eğitim enstitüleri aracılığıyla düzenlenen eğitimlerin etkililik düzeyleri, bu eğitimlere öğretmenlerin ilgileri ve

katılım sayıları ve memnuniyet düzeyleri önemli görülmektedir. Bireylerin yetiştirilmesinin temelini atıldığı okul öncesi eğitim kademesinin, eğitim sistemleri içerisinde ayrıcalıklı öneme sahip bir aşama olarak düşünülmesi gerekmektedir. Bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler yönüyle gelişim sürecinin en hızlı bir şekilde geliştiği dönem olan okul öncesi dönemin önemi gereği, bu dönemden sorumlu öğretmenlerin de mesleki yetkinliklerinin üst düzeyde olması beklenmektedir (Gülşen, 2021). Bu beklenti nedeniyle okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin mesleklerini icra ederken hizmetiçi eğitimlerinin de ihmal edilmemesi gerekliliği önem arz etmektedir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında genelde öğretmenlere, özelde ise okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlere yönelik düzenlenen ve uygulanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi önemli görülmüştür (Erisen, 1998: 41; Tan & Koç, 2014: 322).

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve Türkiye’de okul öncesi eğitim birimlerinde görevli öğretmenlere verilen hizmetiçi eğitim çalışmalarının yeterliliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde *genel tarama modeli* kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012: 79). Araştırmada belirlenen amaca ulaşmak için, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde düzenlenen okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetleri özelinde ilgili kaynakların taranması yoluna gidilmiştir. Bu konuda öncelikli olarak Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan istatistikler, stratejik planlar, hizmetiçi eğitim planları ele alınmış ve incelenmiştir. Araştırmanın amacına ulaşılması için; “Hizmetiçi eğitimin hedefleri nelerdir? Hizmetiçi eğitim planlarında hangi esaslara uyulmaktadır? Okulöncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ve gereklilikleri nelerdir?” sorularına cevap aranmıştır. Elde edilen bulgular ışığında gerekli değerlendirmeler yapılmış ve sonuçlar alan yazın bilgileriyle yorumlanarak gerekli öneriler yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ilgili alan yazın taranarak, araştırmanın amacına uygun gerekli bulgular elde edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için de öncelikle okulöncesi eğitim kavramı ve öğretmenlik mesleği üzerinde durulmuş, sonrasında ise hizmetiçi eğitim konusu ele alınarak okul öncesi eğitimde hizmetiçi eğitim konusu incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

3.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi

Eğitim-öğretim, planlı ve düzenli ilerlemesi gereken bir süreçtir. Bu sürecin düzgün işlemesi ve kontrolü, sınıf içi çalışmaların planlanması ve rehberliğinde öğretmenlere görev düşmektedir. Eğitimin aktif şekilde işlenmesini sağlamak için önemli rolü olan öğretmenin kendisini geliştirmesi kaçınılmaz bir ihtiyaçtır (Erdem, Uzal & Ersoy, 2006: 1). Eğitim ile genel olarak bireyleri, sorgulama ve analiz etmeye yönlendirerek kişilerin hayatı anlama ve yeni anlamlar yüklemesini sağlarken, yaşam kalitesinin artmasını sağlamakta ve yaşam standartları da yükseltmektedir. Okul öncesi eğitim ise; çocukların bireysel farklılıklarına dikkat edilerek, çocuğun sosyal, bilişsel, fiziksel, duygusal ve öz bakım becerilerinin geliştirilmesine yardım emektedir (Zenbat, 1998: 10-12). Çocukların belirtilen becerilerinin geliştirilmesinde büyük öneme haiz olan okul öncesi eğitimin be becerileri beklenen düzeyde gerçekleştirebilmesi için bazı temel ilkelere uyması ve bu ilkelere uygun hareket etmesi beklenmektedir. Okul öncesi eğitiminin bu ilkelere uygun bir şekilde düzenlenmesi durumunda, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilkökula hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak ve çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak şeklinde belirlenen okul öncesi eğitimin genel amaçlarını gerçekleştirebileceği belirtilmektedir. Okul Öncesi eğitim uygulamalarının belirlenen amaçları gerçekleştirebilmesi için bazı ilkelere uyması gerekmektedir. Bu ilkeler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (MEGEP, 2011: 9; TEGM, 2012: 10-11):

- ✓ “Okul öncesi eğitimi çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
- ✓ Okul öncesi eğitimi çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, özbakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkökula hazırlamalıdır.
- ✓ Okul öncesi eğitimi kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.

- ✓ Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
- ✓ Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
- ✓ Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
- ✓ Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.
- ✓ Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı; ona öz denetim kazandırmalıdır.
- ✓ Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir.
- ✓ Bütün etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.
- ✓ Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.
- ✓ Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.
- ✓ Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.
- ✓ Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.
- ✓ Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.
- ✓ Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.
- ✓ Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.
- ✓ Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitimi programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.
- ✓ Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.”

Okul öncesi eğitim, doğumla başlayıp, ilköğretime kadar olan tüm çocukluk dönemini kapsamaktadır. Çocukların gelişim dönemleri dikkate alınarak, verilen eğitim ile sosyal çevre ve toplumun kültürel değerlerine göre bir eğitim süreci oluşturulmaktadır (TEGM, 2013). Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı bir dönemdir. Beyin, çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Okul öncesi dönemde sağlam bir zemin oluşturulması zekâ gelişimini de büyük oranda olumlu olarak etkilemektedir. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler, hayat boyu elde ettiklerin kazanımların çok büyük kısmını bu dönemde elde ederler. Böylece ileriki yıllarda çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesinin yolu açılmış olur. Beyin, okul öncesi dönem boyunca çok hızlı geliştiği için bu dönem, beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir. Bu kapsamda çevre, çocuğun gelişimini ve öğrenme motivasyonunu derinden etkilemektedir. Çocuğun ne kadar keşfedebileceği, neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çocuğun çevresinin ne kadar destekleyici olduğuyula ve çocuğa ne gibi olanaklar sunulduğuyula yakından ilişkilidir. Durum böyle olunca da çevre faktörünün çok iyi düzenlenmesi büyük önem arz etmektedir. Okul Öncesi dönemde çevre faktörünün önemi dikkate alındığında, bu eğitimlerin verildiği okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan ve bu çevreyi büyük oranda düzenleyen konumundaki okul öncesi eğitim öğretmenlerinin de yetiştirilmesi konusu da gündeme getirmektedir (TEGM, 2013: 12).

3.2. Meslek Olarak Öğretmenlik

Toplumda öğretmen, yönlendiren ve geliştiren, toplum mühendisliğinde en etken rolü üstlenen kişi olarak kabul edilmektedir. Öğretmenlik; sosyal ve kültürel, bilimsel ve teknolojik bir uzmanlık gerektirmesinin yanında profesyonellikte gerektiren bir meslek olarak ta kabul görmektedir. Öğretmen, öğrenme-öğretme sürecinde en etkin role sahip olan, eğitim ve öğretimi yönlendiren ve bunları değerlendiren kişidir. Öğretmenin görevi, bireylerin sosyalleşmesini sağlamak, bu sayede kültürel mirası diğer kuşaklara aktarmayı ve bireylerin bilimsel düşünme becerisini elde ederek, çağın gereklerine ve gelecek gerekliliklerine uygun tüm bilgileri ve yetkinlikleri kazanabilmesini sağlamaktır (TEGM, 2013: 12; Özer & Acar; 2011: 81). Beyin ve zekâ

gelişiminin büyük oranda okul öncesi dönemde geliştiği dikkate alındığında, okul öncesi eğitim öğretmeninin sorumluluğunun daha fazla olduğu görülecektir. Okul öncesi eğitim öğretmeni, çocuğun annesinden ilk defa ayrıldığında gün boyunca çocukla iletişim halinde olan kişidir. Çocuk açısından hem öğretmen, hem de eğitim veren aynı zamanda kendisinin ve sınıftaki arkadaşlarının ihtiyaçlarını yerine getiren insandır (TEGM, 2013). Barnett ve Hodson (2001:10), etkili bir öğretmenin deneyimlerinin, eğitimin sosyal ve ekonomik açısından faydalı yararlar sağladığı, bu yararların da öğretmende yeterli donanımına sahip olması durumunda gerçekleşebileceğine vurgu yapmaktadır. Okul öncesi eğitim öğretmenin eğitim donanımı, öğrencisine verdiği eğitim hizmeti ve öğretmenin kalitesini etkilemektedir. Kendisini bu alanda yetiştirmiş öğretmen, sınıfta çocuklara karşı daha olumlu tavırlar sergilemekte, empati kurmakta, zengin bir eğitim deneyimi sunmakta ve eğitimde belirlenen hedeflere daha kolay ulaşılmasını sağlamaktadır. Sınıftaki öğretimin niteliğini geliştirmek üzere öğretmenin yeterli duygusunun geliştirilmesinin gerekli olduğu, eğitimde öğretmenin yeterli duygusunun geliştirilmesinin de öğrenci başarısında artışa yol açtığını belirtilmektedir (Barnett & Hodson, 2001:10).

Yapılan araştırmalara göre öğretmenin eğilimi, sosyalleşmesi, kişisel özellikleri, okul örgütü, veli-öğretmen yeterliliği duygusunda etkili olmaktadır. Öğretmenlerin yeterli duyguları düşükse çocukları öğrenmeye güdüleyememektedirler, yani onlarda olumsuz beklenti yaratmaktadırlar. Öğretmenlik yeterlilik düzeyi duygusu yüksek olan öğretmenler, yüksek akademik standartlara sahip ve beklentilere açık olup, öğrencilerin öğrenmesine yoğunlaşarak zamanlarının çoğunu toplam sınıf öğretimine ya da tüm grubun öğretimine ayırmakta, daha çok öğretimle meşgul olmaktadır. (Gülşen & Akdoğan, 2021: 306-318). Bu sonuçlara bakarak öğretmenlerin mesleki yaşamları boyunca belirtilen yetkinlerle donanımlı kalabilmesi ve çağın gereği olan değişimleri sağlayabilmesi için, görevleri süresince mesleki eğitimlerinin eksik bırakılmaması gerekliliğini bir zorunluluk olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu zorunluluk ise, hizmetiçi eğitim kavramını gündeme getirmekte ve etkili bir hizmetiçi eğitimin nasıl planlanıp uygulanacağı konusunu gündeme taşımaktadır. Bu eğitimlerde de öğretmenlerin alanında sahip olması gereken kişisel niteliklerinin ve mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi konusu ön plana çıkmaktadır. Araştırma kapsamı çerçevesinde ele alınan mesleki yeterlik kavramı, meslek alanına ait görevlerin amacına uygun şekilde yerine getirilebilmesi için sahip olunan beceri, bilgi ve davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yeterlilikler, okul öncesi eğitim öğretmenleri düzeyinde incelendiğinde, okul öncesi eğitim öğretmenlerinde bulunması beklenen mesleki yeterlilikler aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır (TEGM, 2013:13; Tos, 2001):

- ✓ Okul öncesi öğretmeni önce çocukları çok sevmeli, onları bir birey olarak kabul etmeli, çocuklar arasında ayırım yapmadan eşit davranmalıdır. Öğrencilerine karşı öğretici olmaktan çok eğitici olmalıdır.
- ✓ Karşılıklı olarak saygı, güven ve sevgiye dayalı bir ortam yaratılmalı, demokrat olmalı, çocuğa sorumluluk duygusu aşılayan, kendiyi barışık olan, kendini ifade edici dilini geliştiren, otokontrol sağlayabilen bir birey olması sağlanmalıdır.
- ✓ Çocukların gelişimini desteklemek için, aileler ile dinamik bir ilişki kurulmalı, çocukların aileleriyle ilgili bilgilere sahip olunmalıdır. Öğretmen mesleğini severek yapmalı, iç sorunlarını çalıştığı kuruma ve öğrencilerine aktarmamalıdır.
- ✓ Okul öncesi öğretmeni, görevinin gerektirdiği sorumluluk ve yetkilere dayalı yönetmelikleri ve programın ayrıntılarını bilmelidir. Bunları başarıyla uygulayabilme ve sonuçlarını da değerlendirmelidir

3.3. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği

Okul öncesi dönemdeki çocuğunun sosyo-duygusal gelişim özellikleri dikkate alındığında, okul öncesi eğitim kurumundaki ilk öğretmeni, anne babasından sonra çocuğun kişilik gelişimi üzerinde en etkili olan kişidir. Bu yönüyle anne-babanın verdiği eğitimin okuldaki tamamlayıcısı ve geliştirerek devamını sağlayacak alan uzmanıdır. Çocuğun hayatında önemli izler ve etkiler yaratabilecek olan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki ve kişilik özellikleri olarak yeterlilik düzeylerinin yüksek olması gereklidir. Öğrencilerin gereksinim alabilecekleri, sevgi ve anlayışla kabul görecekları bir öğretmenin olması, çocuğun yaşamını ve ruh sağlığını olumlu yönde etkileyecektir. Çocuk ailesi ve yakın çevresindeki kişilerden sonra öğretmeni ile yakın ilişkiler kurmakta ve öğretmeni kendisine rol-model almaktadır. Okul öncesi öğretmenliği, diğer öğretmenlikler arasında farklı bir dinamizme sahiptir. Öğretmenin alanına hâkim olması, alanıyla ilgili perspektifi kazanması, mesleğiyle ilgili temel konuları ve bu konular arasındaki bağlantıları kazanmış iyi bir donanıma sahip olması mesleğini başarılı yapması açısından kaçınılmazdır (Seçer & Yalman, 2021: 282). Bu nedenle okul öncesi eğitim öğretmenlerinin mesleki donanımlarının meslek öncesi yetiştirme aşamalarından başlayarak, mesleki

yaşamları boyunca meslek içinde de yetiştirme ve geliştirme aşamalarına kadar içeriği etkili ve kaliteli bir programla süreklilik sağlayacak bir planlama yapılması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin mesleki deneyimleri ve sınıf yönetimi ve bilgi yönetimi becerileri ile öz-yeterlilikleri konusunda yapılan araştırmalarda mesleki deneyimlerle öz-yeterlilikler arasında doğru bir ilişki olduğu, mesleki deneyimin yükselmesine bağlı olarak bilginin oluşturulması, organize edilmesi, uygulanması ve paylaşılması konusunda ve öz-yeterlilik düzeylerinde yükselme olduğu görülmüştür (Baezat, Aflakifard & Shahidi, 2014; Bullock, Coplan & Bosacki, 2015; Koç & Sak, 2016; Walan & ChangRundgren, 2014).

Okul öncesi dönemde alınan eğitimin çocuğun hayatındaki yeri, akademik ve yaşam becerileri açısından düşünüldüğünde öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri büyük önem kazanmaktadır. Araştırmalarda da görüldüğü üzere mesleki deneyimin ve mesleki yeterlilik düzeyinin artması okul öncesi öğretmenlerin öz-yeterlilik ve güven düzeylerini de arttırmaktadır (Baezat, Aflakifard & Shahidi, 2014; Bullock, Coplan & Bosacki, 2015; Koç & Sak, 2016; Walan & ChangRundgren, 2014). Durum böyle olunca okul öncesi eğitim kurumlarında görevli olan öğretmenlerin de mesleklerinde gelişip, kendini sürekli yenilemeleri ve yeterlilik düzeylerini yükseltmeleri gerekli görülmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43.maddesinde öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak, “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” tanımı bulunmaktadır (MEB, 2020: 11). Bu tanımdan hareketle, öğretmenlik mesleğinin eğitim alanında uzmanlaşarak yapılması gerekliliğini okul öncesi eğitim kurumlarının özellikleriyle birleştirdiğimizde özel ihtisasların gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi eğitimin kalitesini ve etkililiğini belirleyen birçok unsur bulunmaktadır. Bunların başında fiziksel koşullar, program, personel ve planlama sıralanabilmektedir. Okul öncesi eğitimin kalitesini arttıran en önemli unsur, tüm olanaklar sağlansa bile, diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi bu kaynakları işleyip çocukların yüksek yararı için kullanacak kişi olan öğretmendir. Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin, eğitimin kümülatif fayda etkisi dikkate alındığında kalitenin artırılmasındaki etkisi, diğer eğitim kademelerindeki öğretmen etkisinden daha yüksek olduğu ve bu etkinin daha açık ve bariz bir şekilde fark edildiği görülmektedir (MEB, 2020: 11; Seçer & Yalman, 2021-182-183; TEGM, 2013: 13-14).

- ✓ Eğitimin her kademesinde öğretmenlerin mesleki ve kişilik özellikleri önem arz etmekle birlikte, erken çocukluk döneminde çocuklarla çalışan öğretmenlerin ilk defa ailesinden uzakta sosyal bir ortama henüz katılmış, ailesi ve yakın çevresinden sonra yeni ve yabancı bir çevreyle karşılaşmış çocuklar açısından daha da kritik bir rol oynamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (Mevzuat, 2021; Seçer & Yalman, 2021: 283):
- ✓ Öğretmenlere, eğitim, öğretim ve yönetim görevlerinden başka bir görev verilemez.
- ✓ Okul öncesi eğitim kurumlarında sabah ve ikindi kahvaltısı esnasında çocuklarla birlikte yemekhanede bulunur, grubundaki çocukların sağlıklı beslenme kurallarına göre yemek yemelerini sağlar.
- ✓ Bağımsız anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıfı öğretmenleri kendi devrelerinde ve etkinlik saatleri dışındaki zamanlarda nöbet tutarlar.
- ✓ Yönetici ve öğretmenler ilk hafta okul müdürlüğünce hazırlanan program çerçevesinde kendi okullarında mesleki çalışmalarını yaparlar

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, milli eğitim bakanlığı tarafından belirlenen okul öncesi eğitimi programının hedefleri doğrultusunda bireyler yetiştirebilmek için ayrıntılı bir şekilde belirtilen okul öncesi öğretmenliği mesleki yeterliliklerine mutlaka sahip olması gerekir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir (Seçer ve Yalman, 2021: 283-284).

- ✓ Çocuk gelişimi ve eğitimi, beslenmesi ve sağlığı konularında gerekli donanıma sahip olmak
- ✓ Esnek olmak ve çocuğa karşı hoşgörülü tutumda tutarlı olmak,
- ✓ Meslektaşları ve ailelerle iş birliği yapabilmek,
- ✓ Meslek etiğine sahip olmak,
- ✓ Alanı ile ilgili gelişmeleri takip etmek, seminer ve kurslara katılmak,
- ✓ Çocukça davranışlar ve ihtiyaçlar karşısında rahatsız olmamak,
- ✓ Yaratıcı olmak,

- ✓ Çocuğa duygusal destek sağlama ve rehberlik etme,
- ✓ Örnek davranışlar sergilemek,

Milli Eğitimin Temel Kanununa göre bir öğretmenin yeterli olması için üç alan aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır (MEB, 2020):

- ✓ **Genel kültür:** Öğretmenin geniş bir dünya görüşü ve kültüre sahip olması gerekmektedir. Öğretmen günlük olaylar karşısında bir düşünce üretip, öğrencilerin ufkunu, vizyonunu geliştirebilmelidir. Genel kültür; öğretmenin sahip olduğu alan bilgilerinin yanında, formasyon becerisini kullanıp öğretirken yardımcı unsur olmakta, öğretmenin eğitim süreci boyunca genel tüm kazanımlarının da ifadesini sağlamaktadır.
- ✓ **Alan bilgisi:** Öğretmenin alanında başarılı olabilmesi için öncelikle kendi uzmanlık alanına iyi hâkim olabilmesi gerekmektedir. Öğretmenin başarısı alanını iyi bilmesine de bağlıdır. Mesleki alana hâkim olan öğretmenler o alandaki; belli kavramlar, problemler, araştırma, inceleme araçları, yapısı ve özellikleri konusunda bilgilidir.
- ✓ **Öğretmenlik meslek bilgisi:** Öğretmenin kendi alanıyla ilgili meslek bilgisi, eğitim-öğretim sürecini planlama, ders işlerken strateji yöntem ve teknikleri belirleme, eğitim öğretimi düzenleyip yürütürken öğrencinin aktif katılımını sağlama, öğrencileriyle iyi ilişki kurabilme, öğretim materyallerini düzenleme ve velilerle iyi ilişki kurma, kendini geliştirme gibi mesleki temel nitelikleri içermektedir.

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların ailelerinden sonra ilk defa bireysel ve toplumsal bir varlık olarak kendilerini ifade etme şansı buldukları ilk kurumdur. Bu eğitim kurumlarında çocuklar, akranları ve öğretmenleri ile geçirdikleri zaman diliminde çeşitli yaşantılardan geçerler. Çocukların aldıkları eğitimin niteliği, kurumda uygulanan programın özelliklerine bağlı olmasına rağmen, bu eğitimin sonuçlarının eğitim ilkelerine göre hayata geçirilmesinde ve davranışa dönüştürülmesinde öğretmen faktörü büyük rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, sınıfın lideri olan öğretmenlerde bulunması gereken özellikler ve bu özelliklerin geliştirilmesi, dolayısıyla öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi büyük önem arz etmektedir (EACEA, 2020; Seçer & Yalman, 2021: 280; TEGM, 2013: 13; Tos, 2001).

Öğretmenin kendini sürekli olarak yenilemesi, alanıyla alakalı bilgi birikimini sağlaması, bilim ve toplum yapısındaki, okulda ile öğretim sürecindeki değişimi takip etmesi, öğretimdeki teknolojik gelişmelerden bilgilenmesi, öğrencinin potansiyelini en üst düzeye çıkarabilmesi için sürekli eğitime gereksinimleri vardır. Öğretmenlerin görevlerini en iyi şekilde yaparak, kendilerini yenileyebilmesi ancak hizmetiçi eğitim etkinliklerine katılarak sağlanabilir.

3.4. Hizmetiçi Eğitimin Tanımı ve Genel Amaçları

Eğitimde istenilen başarıya ulaşılabilmesi için eğitimin temel öğelerinden biri olan öğretmenin kendini yenilemesine imkân verilmesi, bu yüzden de hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi ve bu programların bilimsel olarak ele alınarak yürütülmesi gerekmektedir. (Erisen, 1998: 41). Karaküçük'e (1987: 2) göre; eğitimcinin nitelikli olması ve daha profesyonel olarak kimlik kazanması hizmetiçi eğitim ile sağlanmaktadır. Kıdemli öğretmenlerin hem teknoloji, hem de farklı gelişimleri takip edebilmesi, mesleki açıdan kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlayabilmeleri ve uygulaması gerekir. Bu sebepten dolayı, hizmetiçi eğitim öğretmenin mesleki donanımını sağlaması açısından çok önemlidir.

Hizmetiçi eğitim demek, kamuda çalışanların verimliliklerini arttırmak, ileriye dönük görevlerindeki donanım ve sorumluluklarında yetişmek amacıyla, kurum içi veya dışı, iş ortamında veya işinin dışında çalışanların başvurduğu faaliyetlerdir. Hizmetiçi eğitim; eğitimcileri mesleki olarak donanımlı hale getirmek, etkin, aktif ve nitelikli olmaları için verilen hizmetlerin bütününe denilmektedir. Ayrıca, Hizmetiçi eğitim bir kurumun personeline gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmasında motive eden faaliyetler olarak da tanımlanabilmektedir (Gül, 2000; Kaya, Küçük & Çepni, 2006:10; OYGM, 2018; Resmi Gazete, 1995).

XII. Milli Eğitim şurasında; eğitimin her kademesi ile ilgili eğitimin en refah seviyeye gelmesi için kalitesinin yükseltilmesi için gerekli tedbirlerin alınması, buna bağlı olarak öğretmenlerin eğitilmesi ve yetiştirilmesi, düzenlenen programların verimliliğinin artırılması ile birlikte eğitimcilerin faaliyetlere katılmasını teşvik edici faktörlerin ortaya konulması ifade edilmektedir (MEB, 1988).

Türkiye'de öğretmenlerin (yükseköğretim hariç) hizmet içi eğitimi ve daha üst düzeydeki eğitim ve gelişimleri Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 48 ve 49. maddeleri, 657 sayılı Kanunun 214. maddesi ile Cumhurbaşkanlığı

1 Nolu Kararnamesinin 312. Maddesi ve Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği çerçevesinde düzenlenip yürütülmektedir. Bakanlık hizmet içi eğitim ihtiyacını; bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri, yönetici raporlarını, denetim raporlarını, personelin taleplerini, araştırma sonuçlarını, kurul önerilerini, anketleri, ilgili mevzuatı, birim veya kurumların ihtiyaçlarını, kalkınma planlarını, şura kararlarını, eylem planlarını ve diğer üst belgeleri dikkate alarak tespit etmektedir. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünce merkezî, İl millî eğitim müdürlüklerince de mahallî yıllık hizmet içi eğitim planları hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Hizmet içi eğitim etkinlikleri yoluyla öğretmenlere; adaylık, uyum, bilgi yenileme, geliştirme ve üst görevlere hazırlama, alan değiştirme, pedagojik formasyon, yabancı dil, bilgisayar, özel eğitim gibi alanlarda mesleki ve kişisel gelişim eğitimleri verilmektedir (EACEA, 2020).

Millî Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği'nde "Personeli hizmetiçi eğitim ile yetiştirmek amacıyla düzenlenen kurs, seminer gibi faaliyetleri" olarak tanımlanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin temel hedefleri aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (EACEA, 2020; Resmi Gazete, 1995):

- Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak,
- Personele Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkelerini bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş sağlamak ve uygulamada birlik kazandırmak,
- Mesleki yeterlilik açısından, hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak,
- Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak,
- Personelin mesleki yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek,
- İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinin üst kademelerine geçişlerini sağlamak,
- Farklı eğitim görenler için, yan geçişleri sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak,
- Türk Millî Eğitim politikasını yorumlamada bütünlük kazandırmak,
- Eğitime ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak,
- Eğitim sisteminin geliştirilmesine destek olmak

Millî Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği ile yukarıda belirlenen hedeflere ulaşılması için de uyulması gereken ilkeler aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Resmi Gazete, 1995):

- Eğitimin sürekli olması,
- Personelin eğitim ihtiyacına uygun programların düzenlenmesi,
- Her amirin, mahiyetinde çalışan personelin eğitime gönderilmesinden ve yetiştirilmesinden sorumlu olması,
- Personelin işbaşı eğitimine önem ve ağırlık verilmesi,
- Hizmetiçi eğitimden yararlanmada öncelikler esas alınarak bütün personele fırsat eşitliği sağlanması,
- Eğitim faaliyetlerinin yapılacağı yerlerin eğitim şartlarına uygun olması, eğitimin gereklerine göre düzenlenmesi ve donatılması,
- Hizmetiçi eğitim programlarının sürekli değerlendirilmesi ve geliştirilmesi,
- Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla işbirliği yapılması,
- Hizmetiçi eğitime katılan personelin başarısının izlenmesi.

Bir eğitimcinin örgün eğitim kurumlarından mezun olması demek, mesleğini yaşamı boyunca nitelikli yapabileceği anlamına gelmemektedir. Sürekli değişim ve gelişimin hızlı olduğu günümüzde, çalışan bireylere mesleki yaşamları boyunca gerekli imkânların sağlanması gerekmektedir. (Ergin, Akseki & Deniz, 2012: 524). Sorunların pratik çözüme ulaşabilmesi için yenilikleri takip edip, kişinin kendisini güncellemesi zorunluluk almıştır. Bu sebepten, hizmetiçi eğitim mutlaka uygulanması gereken bir fırsattır. Bu nedenle hizmetiçi eğitim ihtiyaç tespitleri periyodik aralıklarla sürekli olarak yapılmalı ve eğitimlere okul öncesi eğitim kurumlarında görevli bütün öğretmenlerin katılması sağlanmalıdır (Gündüz & Balyer, 2012: 524).

3.5. Hizmetiçi Eğitim İhtiyacının Saptanması ve Okul Öncesinde Hizmet İçi Eğitim

Günümüzdeki sosyal çevrenin ve teknolojik değişimlerin sürekli hız alması çalışanların kendilerini güncellemelerini zorunlu kılmıştır. Çalışanların bilgilerinin eksik olması, iş hayatında grup veya bireysel çalışmaları olumsuz etkilemektedir (İshakoğlu, 2007: 25).

Günümüzde insan kaynakları konusundaki yatırımların hızla giderek yaygınlaşması, kurumların çalışan personelinin yetiştirme ve personelinin çağa ayak uydurması için eğitim verme zorunluluğunu doğurmuştur (Saban, 2000: 3). Kurumlarda hizmetiçi eğitime sebep olan iki sebep vardır. Kurumlarda çalışan personelin üst kademe işlere hazırlanması, kullanılan materyallerin yenilenmesi, yeni personelin işe alımı ve tayinlerdir.

İkincisi ise işin istenilen sürede bitmemiş olması, iletişimsizlik, personelin yaptığı işe karşı isteksiz tavırlarıdır. (Sakarya,1994: 25).

Günümüzde teknolojinin hızlı gelişmesiyle beraber dün edindiğimiz bilgiler bugünkü ihtiyaçları karşılamamaktadır. Sorunları çözmek eğitimcinin ancak kendini güncellemesiyle karşılanabilir. Bunun farkında olan kurumlar personeline sürekli eğitim vererek donanım sağlamalarına olanak sağlamışlardır. Bazı eğitimcilerin mesleklerinde veya iş ortamında bazı etkenlerden bıkkınlık yaşadığını, bu yüzden de hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmiştir (Gündüz & Balyer, 2012. 87).

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki kurumlarda görev yapan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi yönetmelikle güvence altına alınmış ve eğitim kurumlarına böyle bir görev yüklenmiştir. Bakanlık Merkez ve Taşra Teşkilatı personelinin eğitim ihtiyaçları çerçevesinde de Milli Eğitim Bakanlığınca hizmetiçi eğitim plan ve programlarının hazırlanıp uygulanması gerektiği yönetmelikle belirlenmiştir (Resmi Gazete, 1995).

3.6. Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları ve Hizmetiçi Eğitim Uygulamaları

Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim kademesi istatistikleri incelendiğinde yıllar itibarıyla her yıl öğrenci sayısında bazı yıllarda tersi durum olsa da genel itibarıyla artış olduğu ve 2019-2020 öğretim yılı itibarıyla tablo 1’de de görüleceği üzere 32.554 okul öncesi eğitim biriminde 5.910’u erkek olmak üzere toplam 98.825 öğretmenin görev yaptığı ve 1.629.720 öğrencinin öğrenim gördüğü görülmektedir (MEB, 2021: 18).

Tablo-1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında öğretim yılına göre okul, öğretmen, şube, öğrenci ve mezun olan öğrenci sayısı

Okul Türü ve Öğretim Yılı Type of School and Educational Year	Okul /Sınıf ⁽⁶⁾ School / Class- room ⁽⁶⁾	Öğretmen ⁽²⁾⁽⁴⁾ Teacher ⁽²⁾⁽⁴⁾			Şube Division	Öğrenci Student			Mezun ⁽⁵⁾ Graduate ⁽⁵⁾		
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female
Okul öncesi Eğitim ⁽¹⁾ - Pre - Primary Education ⁽¹⁾											
2003/ 04	13 285	17 511	694	16 817	16 710	344 741	179 988	164 753	-	-	-
2004/ 05	15 978	22 152	1 161	20 991	31 547	434 771	226 959	207 812	-	-	-
2005/ 06	18 539	20 910	1 167	19 743	31 511	550 146	286 347	263 799	-	-	-
2006/ 07	20 675	24 775	1 181	23 594	36 654	640 849	334 252	306 597	-	-	-
2007/ 08	22 506	25 901	1 218	24 683	40 857	701 762	366 209	335 553	-	-	-
2008/ 09	23 653	29 342	1 644	27 698	45 030	804 765	421 033	383 732	-	-	-
2009/ 10	26 681	42 716	2 069	40 647	53 235	980 654	511 127	469 527	-	-	-
2010/ 11	27 606	48 330	3 414	44 916	57 707	1 115 818	580 296	535 522	-	-	-
2011/ 12	28 625	55 883	2 954	52 929	61 937	1 169 556	607 052	562 504	-	-	-
2012/ 13	27 197	62 933	3 620	59 313	61 920	1 077 933	562 179	515 754	-	-	-
2013/ 14	26 698	63 327	3 387	59 940	63 273	1 059 495	555 194	504 301	-	-	-
2014/ 15	26 972	68 038	4 070	63 968	67 387	1 156 661	607 247	549 414	-	-	-
2015/ 16	27 793	72 228	3 871	68 357	71 003	1 209 106	633 349	575 757	-	-	-
2016/ 17 (1.dönem)	28 891	76 384	4 032	72 352	75 942	1 315 854	688 517	627 337	-	-	-
2016/ 17	29 293	77 109	4 429	72 680	76 783	1 326 123	693 179	632 944	-	-	-
2017/ 18	31 246	84 257	4 585	79 672	84 637	1 501 088	782 646	718 442	-	-	-
2018/ 19	31 813	93 302	5 240	88 062	88 150	1 564 813	814 821	749 992	-	-	-
2019/ 20	32 554	98 825	5 910	92 915	91 737	1 629 720	846 249	783 471	-	-	-

Kaynak: MEB. (2021). Milli Eğitim İstatistikleri 2019-2020. Ankara T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını.

Tablo 1’de de görüleceği üzere 1.629.720 öğrencinin öğrenim gördüğü okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 98.825 öğretmenin görev yaptığı dikkate alındığında, bu eğitim kademesinde görev yapan öğretmenlerin hepsinin aynı anda hizmetiçi eğitime alınmasının imkânsız olduğu görülecektir (MEB, 2021: 18). Bu nedenle okul öncesi eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin hizmetiçi eğitimlerinin çok iyi planlanması ve periyodik aralıklarla okul öncesi eğitimde görev yapan bütün öğretmenlerin planlanan bu eğitimlere katılımının sağlanması büyük bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Hizmetiçi eğitim planlarında mesleki eğitim konusuna ağırlık verilmesi büyük ihtiyaç olarak görülmektedir. Kaya (2020) tarafından yapılan araştırmada da, hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde özellikle mesleki yetkinlik konusuna ağırlık verilmesi gerektiği

sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Araştırma sonuçları ve öğretmenlerin ihtiyaç talepleri de dikkate alınarak hizmetiçi eğitimlerin çok iyi planlanması ve uygulanması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her yıl düzenlenen hizmetiçi eğitimlerle ilgili olarak hazırlanan hizmetiçi eğitim planlarında uygulama esasları belirlenmektedir. Belirlenen bu esaslarda, planlanan hizmetiçi eğitimlerin nasıl uygulanacağı ve uygulama ile ilgili görev ve sorumluluklar açıklanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından merkezi olarak planlanıp uygulamaya konulan hizmetiçi eğitim faaliyetleriyle ilgili uygulamalara ait veriler incelendiğinde, hizmetiçi eğitimler faaliyetlerinin bakanlığa bağlı değişik illerde bulunan 9 farklı Hizmetiçi Eğitim Enstitüsünde, belirli kategorilerde düzenlendiği görülmektedir (OYGM, 2021). Hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin en sık Doğu Marmara, Kuzeydoğu Anadolu, Akdeniz, İstanbul bölgesinde yoğunlaştığı, nadir olarak ta Batı Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Batı Marmara bölgesinde gerçekleştirildiği, ancak Ortadoğu Anadolu bölgesinde ise öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim faaliyeti düzenlenmediği görülmektedir (EACEA, 2020; Kaya, 2020: 189).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmetiçi eğitim programlarının eğitim kategorileri incelendiğinde öğretmenlik meslek eğitimi kategorisinde düzenlenen programların tüm faaliyetler içinde payının yüzde %59,15; özel nitelikli eğitimlerin % 23,94; yönetsel ve kurumsal eğitimlerin %7,39; kişisel gelişim yönelik faaliyetlerin payının %9,51 olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki eğitimler kategorisinde özel alan eğitimlerinin payının %30,99 düzeyinde olduğu görülmektedir. Hizmetiçi eğitim faaliyetleri, kategori olarak konularına göre incelendiğinde ise, kişisel gelişim kategorisinde en sık katılımların teknolojik becerileri geliştirmeye yönelik eğitimlerde görüldüğü, bu eğitimleri yaşama becerileri ve yetişkin eğitimi konularına yönelik faaliyetlerin izlediği gözlenmiştir. Yönetimsel ve kurumsal eğitim kategorisinde düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetleri içerisinde ise, öğretmenlerin proje hazırlama konusundaki eğitimlere sık katılım gösterdikleri, bu eğitimleri liderlik, yönetim ve organizasyon, mevzuat uygulamaları ve personel eğitimi konularına yönelik eğitim faaliyetlerine katılımların izlediği görülmektedir. Ancak özel eğitim alanında düzenlenen kurs oranının oldukça düşük bir düzeyde olduğu ve bir öğretmenlik yeterlilik konusu olan rehberlik konusuna ilişkin faaliyetlere yer verilmediği de görülmektedir (EACEA, 2020; Kaya, 2020: 188-189; OYGM, 2021).

Milli eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin yıllara göre düzenleme ve katılımcı sayılarının da değişim gösterdiği, pandemi nedeniyle hizmetiçi eğitim uygulama esaslarının da değiştiği görülmektedir (EBA, 2021; MEB, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin %88,38'ünün yüz yüze öğretim biçiminde, %11,62'sinin ise uzaktan eğitim (çevrimiçi) öğretim biçimi ile gerçekleştirildiği gözlenmiştir. 43.000 öğretmen ve diğer personelinin hizmetiçi uzaktan eğitime katılması hedeflenmiştir. Öte yandan 16.413 öğretmen ve diğer personelin yüz yüze hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılması hedeflenmiştir. (Kaya, 2020: 189).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen merkezi hizmetiçi faaliyetleri yanında okullar içinde de okul öncesi eğitim öğretmenlerine ve diğer kademe öğretmenlerine yönelik mesleki çalışmalar adıyla hizmetiçi eğitim faaliyetleri yapılmaktadır. Bu mesleki gelişim çalışmaları, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ve Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre düzenlenmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlerin genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon alanlarında, bilgi ve görgülerini artırmak, yeni beceriler kazandırmak, eğitim ve öğretimde karşılaşılan problemlere çözüm yolları bulmak, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plan ve programları hazırlamak ve uygulamak amacıyla derslerin bitiminden temmuz ayının ilk iş gününe, Eylül ayının ilk iş gününden derslerin başlangıcına kadar; yıl içinde ise yıllık çalışma programında belirtilen sürelerde mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda mesleki gelişim çalışmaları olarak düzenlenen bu hizmetiçi eğitim faaliyetlerini, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak üzere e-öğrenme yöntemleriyle yürütmeyi daha çok istemekte ve e-öğrenme şeklinde planlayarak uygulama eğiliminde olduğu görülmektedir (EACEA, 2020; Kaya, 2020; MEB, 2021).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından [Eurydice](#)'a (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı'na) bildirilen hizmetiçi eğitim planları ve uygulamalarına ait 2000-2019 yıllarına ait istatistik bilgileri aşağıda tablo 2'de gösterilmiştir (EACEA, 2020):

Tablo-2. Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerinin Yıllara Göre İstatistik Bilgileri

YIL		Merkezi Faaliyetler		Mahalli Faaliyetler		Ara Toplam		Toplam Faaliyet Sayısı	Toplam Katılımcı Sayısı *****	Ulaşılan Öğretmen Sayısı *****
		Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı			
2000		445	23.583	6.126	288.426			6.571	312.009	
2001		419	20.080	7.526	321.411			7.945	341.491	
2002		313	22.072	11.772	495.643			12.085	517.715	
2003		453	19.727	7.120	253.135			7.573	272.862	
2004		526	34.154	11.422	587.402			11.948	621.556	
2005		543	33.156	9.050	478.168			9.593	511.324	
2006		634	44.006	14.829	472.533			15.463	516.539	
2007		614	44.808	19.855	437.136			20.469	481.944	
2008		751	41.783	24.490	540.565			25.241	582.348	
2009		930	45.448	10.906	452.506			11.836	497.954	
2010		957	48.743	19.246	437.653			20.203	486.396	
2011		1.156	51.860	19.848	459.813			21.004	511.673	
2012*	Yüz yüze	291	12.999	18.851	539.337	19.142	552.336	20.280	670.087	424.826
	Uzaktan			1138	117.751	1.138	117.751			
2013*	Yüz yüze	293	13.545	15.779	422.898	16.072	436.443	16.155	445.084	299.918
	Uzaktan	2	2	81	8.639	83	8.641			
2014*	Yüz yüze	307	18.836	15.269	426.405	15.576	445.241	15.596	447.137	315.497
	Uzaktan	3	760	17	1.136	20	1.896			
2015*	Yüz yüze	298	19.444	21.018	520.901	21.316	540.345	21.341	561.648	358.760
	Uzaktan	9	20.632	16	671	25	21.303			
2016 *	Yüz yüze	375	30.893	37.290	1.410.881	37.665	1.441.774	37.798	1.729.016	685.491
	Uzaktan	48	283.150	85	4.092	133	287.242			
2017**	Yüz yüze	400	26.850	27.319	955.585	27.719	982.735	27.752	1.047.477	483.423
	Uzaktan	33	65.042	-	-	33	65.042			
2018***	Yüz yüze	290	15.537	35.084	1.099.059	35.374	1.144.956	35.408	1.181.246	713.050
	Uzaktan	34	66.650	-	-	34	66.650			
2019****	Yüz yüze	416	27.585	46.693	1.535.407	47.109	1.562.992	47.152	1.593.998 *****	720.165 *****
	Uzaktan	43	31.006	-	-	43	31.006			

Kaynak: EACEA. (2020). “Okul Öncesi ve Okul Öğretmenlerinin Sürekli Mesleki Gelişimleri” https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-96_tr (Erişim Tarihi: 15.05.2021)

Tablo ile ilgili dipnotlar incelendiğinde; * Bu yıllarda düzenlenen eğitimlerin hedef kitlesi öğretmen olarak belirlenmiştir. ** Öğretmen başına düşen hizmetiçi eğitim saati= $1.047.477/800.000 \times 30 = 39,3$ saat olarak gerçekleşmiştir. *** 2018 Yılı öğretmen sayısı 920.524 Öğretmen başına düşen hizmetiçi eğitim saati = $1.181.246/920.524 \times 30 = 38,5$ Saat, **** 2019 Yılı öğretmen sayısı 907.567 olup öğretmen başına düşen hizmetiçi eğitim saati = $(1.593.998 \text{ kursiyer sayısı} / 946.114 \text{ öğretmen sayısı}) \times (906118 \text{ saat eğitim} / 47152 \text{ faaliyet sayısı}) = 32,4$ saat olarak tespit edilmiştir. ***** Öğretmenlerin birden fazla eğitime katılma durumları olduğundan bu istatistik veriler mükerrer katılımları da içermektedir. ***** Hizmetiçi eğitimlere mükerrer olmayan tekil katılımcı sayısıdır.(2019 Yılında hizmetiçi eğitimler ile ulaşılan öğretmen sayısı) şeklinde açıklama yapıldığı görülmektedir (EACEA. (2020).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından merkezi ve yerel olarak düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak Eurydice web sayfasında yayımlanan istatistik bilgileri incelendiğinde yıllar itibariyle hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmen sayılarında yıllar itibariyle zaman zaman iniş-çıkışlar olsa da artışlar olduğu gözlenmektedir. Bu istatistik tablolarında düzenlenen eğitimlerin ne kadarının okul öncesi eğitim öğretmenlerine yönelik olduğu ve bu eğitimlere katılımcı öğretmenlerin ne kadarının okul öncesi eğitim öğretmen olduğuna dair ayrı bir istatistiki bilgiye ulaşılamamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı resmi web sayfasında yıllık yayımlanan istatistiklerde ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın Eurydice’ a (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı’na) bildirdiği ve Eurydice web sayfasında yayımlanan istatistik verilerde okul öncesi eğitim öğretmenleriyle ilgili ayrı bilgiler ulaşılamamıştır (EACEA, 2020; MEB, 2021).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Milli Eğitim Bakanlığı hizmetiçi eğitim (mesleki gelişim) faaliyetleri, 8 Nisan 1995 tarih ve 22252 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği, 04 Ocak 1995 tarih ve 22161 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Hizmetiçi Eğitim Merkezleri Yönetmeliği ile 2007/57 ve 2008/73 sayılı Bakanlık

Genelgeleri kapsamında planlanmakta ve gerçekleştirmektedir (EACEA, 2020). Hizmetiçi eğitim çalışmaları doğru planlanıp uygulandığı takdirde, bu eğitimlerin öğretmenlerin mesleki donanımlarına katkısı da aynı oranda olumlu olarak artacaktır. Hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin iyi planlanmaması, eğitimlerin beklentileri karşılama düzeyinin düşmesi bu eğitimlere katılım düzeyini de olumsuz olarak etkilemektedir. Ataklı (1987: 9) araştırmasında eğitim faaliyetlerinin öğretmenlerin bilgi ihtiyaçlarını karşılama, eğitim sisteminin verimini artırabilme, kişinin ve çevrenin ihtiyacını karşılayabilme yönüyle yetersiz olduğu sonucuna vardığını belirtmiştir. Ayrıca bu araştırma ile hizmetiçi eğitim programları düzenlenirken yenilik ve gelişmelerin göz önünde fazla bulundurulmadığı, programın eğitimcilerin mesleki sorunlarını çözmede de yetersiz olduğu da belirtilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın personel sayısının fazla olmasından dolayı, elindeki imkânı personel sayısına yeterli cevap verecek düzeyde olmamasından dolayı, maddi yetersizlikler sebebiyle hizmetiçi eğitim programının ihtiyaç tespiti, planlama, uygulama ve değerlendirmede eğitimciyi teşvik edememekte, hedefe ulaşmada sorunlar yaşanılmaktadır. Sezer (2006: 3) tarafından yapılan araştırma sonucunda hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin kapsamı, uygulama ortamı ve etkinliklerin uygulanabilmesi yönünden yetersiz olduğu belirtilmiştir. Başkan (2001: 10) tarafından yapılan araştırma sonucunda da uygulanan hizmetiçi eğitim programının ihtiyaçlara cevap verememesinin yanında, program sonundaki değerlendirmelerin de objektif olmadığı gibi sorunlar tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakarak, hizmetiçi eğitim faaliyetiyle ilgili problemlerin varlığı ve çokluğu, öğretmenlerin bu faaliyetlere ilişkin olumsuz tutum geliştirmelerine ve eğitimlere katılım düzeylerinin düşmesine neden olmaktadır. Bu sebepten dolayı hizmetiçi eğitim programının başarılı olabilmesi için programın amacının ve istenilen sonuçların net belirtilmesi, eğitime katılanların profillerinin doğru çizilmesi, eğitimde kullanılan araç, gereç, uygulama yeri ile uygulama zamanının doğru belirtilmesi, hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçlarının iyi tespit edilmesi gerekmektedir (Kaya, 2017).

Hizmetiçi eğitim programının planlaması yapılırken, eğitimcilerin öncelikle eğitim ihtiyaçları yönetmelik gereği saptanarak (anket vb.) hangi konularda eğitime ihtiyaçları olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Temel ve diğer dört araştırmacı (1999) tarafından yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin drama etkinliklerini hazırlama, fen doğa çalışmalarında plan yapabilme, kaynaştırma öğrencileri ile aktivite ve çalışma düzenleyebilme, okul öncesi programı planlama ve uygulayabilme gibi konularda eğitime daha çok ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. (Temel, Ersoy & vd., 1999: 151-164).

Eğitimcilerin birçoğu hizmetiçi eğitim faaliyetlerini takip edememekte ve bu yüzden hizmetiçi eğitim konularında bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2015 yılı okul öncesi öğretmenlerine yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetleri şu şekilde tamamlanmıştır; Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nce seçilen 120'şer katılımcı ve 5'er gün süre ile Rize'de okul öncesi eğitim programı uygulamaları semineri ve Yalova'da okul öncesinde aile katılımı kursu verilmiştir. 80'er katılımcı ve 12'şer gün süre ile aile eğitimi programı kursu İstanbul'da iki kez uygulanmıştır. 45 katılımcı ve 12 gün süre ile İstanbul'da aile eğitimi (0-18 yaş BADEP) kursu uygulanmış, 90 katılımcı ve 5 gün süre ile Yalova'da okul öncesi dönemde özel eğitim hizmetleri semineri uygulanmıştır. Özel eğitim alanında destek eğitimi verecek uzman öğretici yetiştirme kursları 200'er katılımcı ve 26'şar gün süre ile Yalova ve İzmir'de; 300 katılımcı ve 26 gün süre ile Aydın'da uygulanmıştır, bu alanda yapılan eğitim farklı yer ve zamanlarda aynı yıl içinde 22 defa daha tekrar edilmiştir (MEB, 2021).

Alp (2008) tarafından yapılan araştırmada, hizmetiçi eğitim faaliyetinin sayısı arttıkça öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programı ile ilgili görüşlerinin de daha olumlu yönde değiştiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılım sayısının memnuniyet düzeyi üzerinde olumu etkisi olduğu dikkate alınarak, hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin sayısının artırılması ve öğretmenlerin bu eğitimlere eşit erişimlerinin sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple öğretmen sayılarının bölgelere dağılımı dikkate alınarak hizmetiçi eğitim etkinliklerinin dağılımının düzenlenmesi gereklidir. Hizmetiçi eğitime öğretmenlerin eşit düzeyde erişim sağlaması, öğretmenlerin mesleki özelliklerinin geliştirilmesi ve etkin bir öğretim için önemli olduğundan bütün öğretmenlerin erişimi önemsenmelidir. Öğretmenlerin mesleki gelişimi, öğretmenlerin nitelikleri artırmakta ve bu artış ta eğitim ortamına ve öğrenci davranışları olumlu yönde yansımaktadır. Böylelikle öğrenciler daha nitelikli kazanımlara erişim sağlanmış olmaktadır. Hazırlanan hizmet içi eğitim programları standartlaştırılmalı ve mahalli hizmetiçi eğitim programlarının da uygulanması için üst düzey eğitim yöneticileri teşvik edilmelidir. Standartlaştırılmış eğitim programlarının taşra teşkilatlarında uygulanması, bu eğitimlere erişmeyi ve katılmayı kolaylaştırıcı bir etki olabilecek ve öğretmenlerin mesleki, yönetsel ve kişisel gelişimine daha fazla katkı sağlayabilecektir (Kaya, 2017: 76-77; Kaya, 2020: 191; Yolcu & Kartal, 2017).

Yapılan araştırmalarda öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen hizmetiçi eğitimlerin mesleki gelişim alanında öğretmenlik meslek yeterlilikleri olan ölçme değerlendirme, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, program geliştirme ve öğretimi konularına yönelik kurs ve etkinliklerin düzenledikleri gözlemiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi, sınıf ortamının düzenlemesi, öğrenci merkezli öğretim yöntemleri, materyal geliştirme ve eğitim teknolojileri kullanma, program geliştirme, öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri, rehberlik becerileri konularında hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduklarını gözlemlenmiştir (Kaya, 2020; Mede & Işık, 2016; Ulla & Winitkun, 2018; Yolcu & Kartal, 2017). Öğretmenlerin özel eğitime ve özellikle de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik hizmetiçi eğitimleri de talep ettikleri, ancak bu alanda eğitimlerin yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Gökdere & Çepni, 2004).

Elde edilen bulgular ışığında Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin ve programlarının öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığı görülmüştür. Hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin bütün öğretmenlere açık olarak ilan edilmesine rağmen, yeterince duyurusunun yapılamaması kaynaklı olarak ve de planlama aşamasında ilgi ve ihtiyaçlar yeterince gözetilmediğinden öğretmenlerin tamamının bu eğitimlere erişimi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle de zaten sayıca yetersiz olan hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmen sayısı da kısıtlı kalmaktadır. Ayrıca planlanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin yeri, zamanı ve süresi de bu faaliyetlere katılımda büyük etken olmaktadır.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından organize edilen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin, mutlaka katılımcıların ilgi ve ihtiyaçları tespit edilerek, imkânlar ölçüsünde bu ilgi ve ihtiyaçları karşılayacak sayıda ve nitelikte planlanması gerekmektedir. Düzenlenecek hizmetiçi eğitim programlarına bütün öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlarıyla belirlenecek alanlarda ve çağın gereği olan yetkinlikler konusundaki eğitimlere zorunlu olarak periyodik aralıklarla katılımının sağlanması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ataklı, A. (1987). İlkokullardaki hizmetiçi eğitim seminerlerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Baezat, S.; Aflakifard, H., & Shahidi, N. (2014). On the relationship between knowledge management and teachers' self- efficacy (Case study: Shiraz Pre-School Centers). *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 8(10), 1776-1781.
- Barnett, J. & Hodson, D. (2001). Pedagogical Context Knowledge: Toward A Fuller Understanding of What Good Science Teacher Know. *Science Education*, 85, 426-453
- Başkan, H. (2001). İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programlarının etkililiğine ilişkin algı ve beklentileri (Denizli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Bullock, A.; Coplan, R.J. & Bosacki, S. (2015). Exploring links between early childhood educators' psychological characteristics and classroom management self-efficacy beliefs. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 47(2), 175- 183.
- Davidson, Jeff. (2002). "Overcoming Resistance to Change". *Public Manegement*. Washington. Dec. 2002. Vol. 84, Iss.11, pp. 20.
- Drucker, Peter. (1998). *Yeni Gerçekler*. (Çev: Birtane KARANAKÇI). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayını.
- EACEA. (2020). "Okul Öncesi ve Okul Öğretmenlerinin Sürekli Mesleki Gelişimleri" https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-96_tr (Erişim Tarihi: 11.05.2021)
- EBA (Eğitim Bilişim Ağı). (2021). EBA Öğretmen Eğitimleri. <https://www.eba.gov.tr/arama?q=EBA%20%C3%B6%C4%9Fretmen%20e%C4%9Fitimleri>. (Erişim Tarihi: 11.05.2021)
- Erdem, A.; Uzal, G., & Ersoy, Y. (2006). *Fen Bilgisi/Fizik Öğretmenlerinin Eğitim Sorunları: Sürekli gelişmeleri ve gerekli yetkinlikleri edinmeleri. Araştırma Raporu. Tekirdağ: Türk Fizik Vakfı Yayını.*

- Ergin, İ.; Akseki, B. & Deniz, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 55-66.
- Gingell, David S. (1991). "Administrative And Resistance To Change", *Institute Of Public Policy And Administration Nevwsletter*, No.7. August / September 1991, Pp.16.
- Gökdere, M. & Çepni, S. (2004). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin hizmetiçi ihtiyaçlarının değerlendirilmesine yönelik bir çalışma bilim sanat merkezi örneklemini. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1-14.
- Gülşen, Celal. (2018). Eğitimde Planla(yama)ma. *Öğretmen Dünyası Dergisi*. Cilt.39, Sayı:465: s:24-27. <http://www.ogretmendunyasi.net>
- Gülşen, Celal. (2021). Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler (Edt:O. Zahal ve Ö. Yahşi). İçinde "Türkiye'de Kalkınma Planlarında Eğitim Yönetimi" 9.Bölüm (s:177-199). Gece Kitaplığı Yayını. Ankara. ISBN • 978-625-7342-61-2
- Gülşen, Celal & Akdoğan, Hümeysra. (2021). "Öğrenci Başarısı Konusunda Velilerin Okuldan ve Okul Yönetiminden Beklentileri", *Social Science Development Journal*, Vol:6, Issue:25, pp:305-318. Doi Number:<http://dx.doi.org/10.31567/ssd.395>.
- Gündüz, Y. & Balyer, A. (2012). Türkiye'de ve bazı Avrupa ülkelerinde müfettişlerin yetiştirilme süreci ve karşılaşılan sorunlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1),84-95.
- İshakoğlu, T. (2007). Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda Görev Yapmakta Olan Yabancı Dil Okutmanlarının Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kaya, A; Küçük, M. & Çepni, S. (2006), Fizik Laboratuvarlarına Yönelik Hazırlanan Bir Hizmetiçi Eğitim Programının Değerlendirilmesi, Sayı:16, 89-102, [Online] <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr>, 12.04.2006
- Kaya, İlhami. (2017). MEB'in Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerinin ve Türkçe Öğretmenlerinin Bu Faaliyetlere İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, Metin. (2020). MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü'nün Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri:Katılımcılar,Eğitim Durumları,Eğitim Konuları. *Trakya Eğitim Dergisi*. 10(1), 183-193.
- Koç, Fatma & Sak, Ramazan. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Etkinliklere Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30 (1), 2017, 43-71.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1988). XII. Milli Eğitim Şurası. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165252_12_sura.pdf. (Erişim Tar.: 11.05.2021).
- MEB (2020). Milli Eğitim Temel Kanunu (Son Değişiklikler Güncellemesiyle). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> .(Erişim Tarihi:10.05.2021).
- MEB. (2021). Milli Eğitim İstatistikleri 2019-2020. Ankara T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını.
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2011). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Erken Çocukluk Eğitiminde Temel İlkeleler. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Erken%20%C3%87ocukluk%20E%C4%9Fitiminde%20Temel%20%C4%B0lkeler.pdf. (Erişim Tarihi:10.05.2021)
- Mede, E. & Işık, M. (2016). The Needs of primary english teachers for an in-service teacher training program. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(2), 1-30.
- Mevzuat (MEB). (2021). Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5> .(Erişim Tarihi: 10.05.2021).
- OYGM (MEB. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü). (2018). Hizmetiçi Eğitim Enstitüleri-Tanıtım. <https://oygm.meb.gov.tr/www/tanitim/icerik/633>. (Erişim Tarihi: 10.05.2021).

OYGM (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü). (2021). Hizmetiçi Eğitim Planları. <http://oygm.meb.gov.tr/www/hizmetici-egitim-planlari/icerik/28>. (Erişim Tarihi: 10.05.2021).

Özer, Y. & Acar, M. (2011). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri üzerine ikili karşılaştırma yöntemiyle bir ölçekleme çalışması. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(40), 89-101.

Resmi Gazete. (1995). Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=14454&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (08. 04.1995 tarih ve 22252 sayılı nüsha)

Saban, A. (2000). Hizmetiçi eğitimde yeni yaklaşımlar. Milli Eğitim Dergisi. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/145/saban.htm (Erişim Tarihi: 10.05.2021).

Sakarya, V. (1994). Hizmet İçi Eğitimin Kamu Personelinin Yetiştirilmesindeki Yeri Ve Önemi, Yüksek Lisan Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Seçer, Zarife & Yalman, Duygu. (2021). Erken Çocukluk Eğitimine Giriş Çocuk Gelişimi. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF) Yayını. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/cocukgelisimilisans_ao/erkencocuklukegiris.pdf. (Erişim Tarihi: 10.05.2021).

Sezer, E. (2006). Milli eğitim bakanlığına bağlı devlet okullarında çalışan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin hizmetiçi eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (İstanbul İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul

TEGM (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü). (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>. (Erişim Tarihi: 05.05.2021)

Temel, F.; Ersoy, Ö. ;Şahin, F.T.; Avcı, N. & Turla, A. (1999). Anaokulu Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi. 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 151- 164.

Tos, F. (2001). Çocuğun Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim. İstanbul: Kariyer Yayınları.

Ulla, M. B.; & Winitkun, D. (2018). In-service teacher training program in Thailand: Teachers' Beliefs, Needs, And Challenges. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 26(3), 1579-1594

Walan, S. & Chang-Rundgren, S. N. (2014). Investigating preschool and primary school teachers' self-efficacy and needs in teaching science: A pilot study. *CEPS Journal*, 4(1), 51-67.

Yolcu, Hüseyin & Kartal, Sadık. (2017). Evaluating of in-service training activities for teachers in Turkey: A critical analysis. *Universal Journal of Educational Research*, 5(6), 918-926.